Universiteit van Pretoria

DIE NOUTETIESE BERAAD: BYBELS OF BIBLISISTIES?

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

DIE NOUTETIESE BERAAD: BYBELS OF BIBLISISTIES?

PROF. T F J DREYER

Intreerede gelewer op 1 November 1984 by die aanvaarding van die Professoraat in en Hoofskap van die Departement Praktiese Teologie (Afdeling A), Fakulteit Teologie (Afdeling A), aan die Universiteit van Pretoria.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

CURRICULUM VITAE

T F J DREYER

THEUNIS FREDERIK JACOBUS DREYER is gebore op 8 Desember 1946 te Potchefstroom.

— Matrikuleer 1963, Hoërskool Gimnasium, Potchefstroom.
— B.A., 1966, Universiteit van Pretoria.
— B.D. (met lof) 1969, Universiteit van Pretoria.
— Doktorale eksamen 1970, Universiteit van Pretoria.
— D. Theologie, 1974, Rijksuniversiteit Utrecht (Nederland) promotor Prof H Jonker.
— Vanaf 1970 predikant in die volgende gemeentes van die Nederduitsch Hervormde Kerk : Krugersdorp-Noord, Noord-Rand, Voortrekkerhoogte, Hartebeestpoort.
— Sedert 1977 tydelik-deeltydse dosent in die Departement Praktiese Teologie, Afdeling A, Universiteit van Pretoria, met die vak Poimeniek as opdrag.

PUBLIKASIES:

1. **Gepubliseerde boeke:**

   1.1 J J van Oosterzee as homileet (1817-1882), Utrecht 1974.
   1.2 Poimeniek, 'n pastorale oriëntasie, Pretoria 1981.

2. **Artikels in gepubliseerde boeke:**

   2.1 ***Die Kerk se werk:*** publikasie van die prakties-teologiese werkgemeenskap 1980.
   — Die studieveld van die praktiese teologie.
   2.2 ***'n Deugsame Vrou,*** Pretoria 1980
   — Die vrou en die ampte.

3. **Artikels:**

   3.1 ***Die Almanak*** 1976
   — Die huidige kerklike toestand in Nederland en Europa, 'n hermeneutiese probleem.
   3.2 ***H T S***
   — Die begrip: religieuse vorming, soos Plantinga dit ontwikkel het, 1971.
   3.3 ***Die Hervormer:***
   3.3.1 — Gelowig wees — saam met, of sonder die kerk? Junie 1980.
   3.3.2 — Verdedigingsobligasies, 1979.
   3.3.3 — Kerkganger en die prediking, 1979.
   3.3.4 — Gebedshouding in die erediens, 1980.
   3.4 ***Die Christelike Vrou:***
   — Die eise van 'n kameraadskapshuwelik, Februarie 1982.

4. **Resensies:**

   4.1 Furbitte, Lukas Vischer, 1980.
   4.2 Venster op die kerk — 20 lidmate oor die Reformasie van die Kerk in die jare 80, 1981.
   4.3 J Douma en W H Velema, Polio Afwachten of afweren, 1981.
   4.4 A C Barnard (Red.): Die diens van barmhartigheid in Skrif en Praktyk, 1982.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

TEMA: DIE NOUTETIESE BERAAD: BYBELS OF BIBLISISTIES?

11 Tim 3:16 ::Die hele skrif is deur God geïnspireer en het groot waarde om in die waarheid te onderrig, dwaling te bestry, verkeerdhede reg te stel en 'n regte lewenswyse te kweek, sodat die man wat in diens van God staan, volkome voorberei en toegerus sal wees vir elke goeie werk."

1. INLEIDEND

'n Swak ambagsman blameer gewoonlik sy gereedskap as die oorsaak vir sy swak vakmanskap. In 'n sekere sin is hierdie opmerking ook van toepassing op die predikant as "verbi divini minister". Baie predikante ervaar dit as 'n funksieverlies dat mense by dokters en psigiaters hulp gaan soek en nie meer by die kerk nie. "Dit is stellig waar dat baie predikante in ons tyd radelose beraders is . . . vandaar ook die groot belangstelling in die sielkunde en psigiatrie by predikante" (Van Niekerk 1979: 14). By die toenemende professionalisering van die hulpverlening wil die predikant nie agterbly nie. "Ook hij vraagt maatschappelijke erkenning en herkenning" (Heitink 1979: 17).

'n Vloedgolf gegewens vanuit die moderne menswetenskappe het vir baie verleë bedienaars van die Woord nuwe moontlikhede en vergesigte geopen om in die veld van geprofessionaliseerde hulpverlening te kan meeding om regmatige en professionele erkenning. Die tradisionele Woord van God as instrument van die "verbi divini minister" is onvoldoende en gebrekkig om suksesvol te kan kompeteer. Veral op die terrein van die poimeniek was hierdie stryd, om 'n regmatige erkenning te midde van ander dissiplines, die onstuimigste. Nuwe pastorale metodes is ontwerp, ander aksente is gelê, alle moontlike hulp van die menswetenskappe is in die pastoraat geïnkorporeer en geïmplimenteer. Wie hom in ons tyd met die Praktiese Teologie besig hou, as dosent of student, ondervind dieselfde beklemming. Seker meer as veertien moontlike opvattings, leërprogramme, doelstellings en aksentuerings verduister die pastorale horison (Jonker 1983: 46). Die verskille wissel van kleiner aksentuerings tot alternatiewe konstruksies van pastorale modelle.
Die beoefening van die Praktiese Teologie as wetenskap aan 'n universiteit vind nie net bloot plaas ter wille van die wetenskap self nie, maar ook met die oog op die sistematiese voorligting vir die praktyk. Naas die wetenskaplike taak het die Praktiese Teologie, soos ook alle ander akademies-wetenskaplike aktiwiteit altyd as neweproduk 'n opleidingsperspektief (Firet 1977:20). Indien 'n hoogleraar in die Praktiese Teologie dit sou aanvaar dat sy opdrag dus ook behels om vir die kerk predikante op te lei, sal hy nie slegs studente kan oriënteer ten opsigte van die wetenskaplike beoefening van sy vakgebied nie, maar sal hy ook noodwendig sy onderrig moet toespits op 'n bepaalde kerklike praktyk. Dit impliseer dat 'n keuse gemaak moet word ten opsigte van principia en praxis.

Wat verwag die kerk dan in die lig van die Skrif van sy predikante? Oor hierdie vraag sal daar duidelikheid moet wees. Dit lyk na 'n uitgemaakte saak dat die Nederduitsch Hervormde Kerk in elk geval nog steeds die verwagting koester dat sy

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

predikante primêr bedienaars van die Woord sal wees, soos dit onder andere uiteengesit word in bepaling 149 van sy Kerkwet en Bepalings. Tereg sê W D Jonker: "Waar dit nie verstaan word nie, moet 'n mens verwag dat 'n geslag toekomstige predikante gekweek gaan word wat baie weet van antropologiese vrae en van die werking van menslike verstaansprosesse, maar wat ook gevolglik daarop meer konsentreer as op die Woord van God waaruit ou en nuwe dinge te voorskyn gehaal moet word. Sal ons só werklik goeie "bedienaars van die goddelike Woord" kweek, of halfgebakte pastorale psigoloë en kommunikasiedeskundiges? Sal ons mense van gebed kweek wat op die Heilige Gees wag en op sy krag vertrou, of sal ons mense kweek wat meer vertrou op die doeltreffendheid van hulle tegnieke? Of — wat miskien nog die haglikste is — sal ons mense kweek wat geweldig geïnteresseerd is in maatskappy-kritiese probleme, maar weinig meer verwag van die diens van die Woord waartoe hulle geroep is?" (1981:37). H Jonker formuleer die probleem op 'n ander wyse: ". . . gaat het om de vorming tot het ampt van prediker, pastor, liturg, katecheet of diakonaal werker binne de cirkel van het kerkelijke gemeenschap? Of moeten we meer denken aan de dienst aan de wereld en aan de maatschappij? Of gaat het om de vorming van de pastor in het team van medewerkers in de geestelijke volksgezondheid?" (1983:51).

Beide genoemde skrywers mag moontlik op grond van hierdie stellings beskuldig word van simplifisering, deur die probleem te dwing in 'n geforseerde skema van 'n keuse tussen twee radikale uiterstes. Dit sou onregverdig wees, want by beide skrywers blyk dit dat daar tussen hierdie twee radikale uiterstes, fynere nuanseringsmoontlikhede bestaan. Aanvanklike radikalisering van standpunte hou die voordeel in dat die problematiek duideliker afgeëts word. Verfyning en nuansering van standpunte sal noodwendig volg na die keuse van 'n prinsipiële basis vir 'n pastorale praxis.

As aanvaar word dat predikante van die Hervormde Kerk primêr bedienaars van die Woord moet wees, sal 'n teologiese oriënteringspunt gevind moet word vir 'n eventuele evaluering van 'n pastorale praktyk. As oriënteringspunt gaan ons uit van die woorde in 2 Tim 3: 16: "Die hele Skrif is deur God geïnspireer en het groot waarde om in die waarheid te onderrig, dwaling te bestry, verkeerdhede reg te stel en 'n regte lewenswyse te kweek, sodat die man wat in diens van God staan, volkome voorberei en toegerus sal wees vir elke goeie werk".

2. PERSPEKTIEWE VIR DIE PASTORAAT VANUIT 2 TIM 3:16

In die perikoop 2 Tim 3: 10-4:6, funksioneer 3:16 as basis van die oproep dat Timoteüs, in die moeilike tyd waarin die gelowiges hulle bevind, moet volhard met die verkondiging van die Woord van God. Hierdie moeilike tye waarin die gemeente haar bevind, word veral gekenmerk deur die bestryding van dwaalleer. Waarskynlik gaan dit in al drie pastorale briewe om dieselfde dwaalleer, wat miskien die beste beskryf kan word as 'n Joodse-gnostiese sinkretisme (Du Toit 1984:188). Die skrywer[1)] wil dit beklemtoon dat indien die gemeente in hierdie swaar tye, wat in intensiteit sal toeneem, wil staande bly, die Skrif die enigste anker is waaraan hulle moet vashou. Die Skrif is die enigste bron en norm om in die waarheid te

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

onderrig, dwaling te bestry, verkeerdhede reg te stel en 'n regte lewenswyse te kweek.

Tradisioneel is 2 Tim 3:16 gebruik as begronding vir inspirasieteorieë en 'n dogma rondom Skrifgesag[2)]. Sonder om te verval in 'n diskussie oor inspirasieteorieë wil ons saam met Dibelius (1983:120) konstateer dat dit hier nie primêr gaan oor die strydvraag van die inspirasieteorieë nie, maar dat v 16 hier funksioneer as aksentuering van die noodsaaklikheid van die Gogegewe woord as bron en norm vir die volharding in die ware geloof. Binne die raamwerk van hierdie perikoop funksioneer vers 16 dus nie as 'n uiteensetting van die wyse van skrifinspirasie nie, maar word dit bloot as feit weergegee dat die Skrif van God afkomstig is en daarom die enigste middel tot volkome toerusting vir die man van God is. Die skrywer van Timoteüs verwys waarskynlik met die Skrif na die geskrifte van die Ou Testament wat aan Timoteüs bekend was en wil die gesag van die "Skrif" beklemtoon. Die kerk bely dat ook latere geskrifte van die Nuwe Testament, wat deur die kerk gekanoniseer is in dieselfde mate gesag dra as die Skrif wat van God ontvang is. (N.G.B. art 3-7). Omdat die Skrif (op watter wyse ookal)[3)], deur God gegee is, aanvaar die kerk dat dit gesaghebbend is vir leer en lewe. Deur hierdie Skrif kan die man wat in diens van God staan volkome voorberei en toegerus wees vir elke goeie werk. Hierdie man is nie slegs die ampsdraer soos ons dit in vandag se kerklike terminologie sou weergee nie, maar is die geroepe gelowige wat God in die wêreld dien (Dibelius 1983:88). Timoteüs as leier van die gemeente geld hier as prototipe.

Hierdie Godgegewe Skrif dien in verskillende fasette van die lewe van die gelowige, met die gesag van God as enigste anker en maatstaf, naamlik: om in die waarheid te onderrig, dwaling te bestry, verkeerdhede reg te stel en 'n regte lewenswyse te kweek. Alleenlik wanneer dit geld sal hy volkome voorberei en toegerus wees vir elke goeie werk. "The understanding of the scriptures . . . which is transmitted by the tradition makes the leader of the congregation fit for the fight against the false teaching" (Dibelius 1983:120). In die pastorale briewe onderstreep die goeie werke telkens die egtheid van die ware christelike geloof (Dibelius 1983:47).

Op grond van hierdie grondliggende tese in vers 16 gaan die skrywer dan voort om in hoofstuk 4:1-5 Timoteus te vermaan en aan te moedig om tot met die wederkoms te volhard met die verkondiging van die Woord as enigste wapen in hierdie stryd van die gelowige.

As oriënteringspunt vir 'n pastorale praxis is daar dus die volgende perspektiewe:

(a) Omdat die Skrif van God af kom het dit gesag vir leer en lewe.
(b) Die gelowige wat moet leef in 'n wêreld vol van allerlei dwaalleringe en skynwaarhede, kan maklik verlei word om hulle tot verdigsels te wend. "Hulle sal hulle eie begeertes volg en vir hulle leermeesters bymekaar maak wat net sal sê wat hulle graag wil hoor" (4:3b).
(c) Alleen die Skrif kan die kennis bybring wat tot die verlossing lei deur die geloof in Christus Jesus (3:15).
(d) Op grond van die gesag van die Skrif is dit die enigste norm waarvolgens die

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

regte lewenswyse gekweek kan word.

(e) Alleen op grond daarvan kan die voorganger van die gemeente werklik volkome toegerus wees vir sy dienswerk.

(f) Omdat die voorganger hierdie sekerheid het, kan en moet hy volhard om tydig en ontydig die Woord te verkondig deur te weerlê, te bestraf, te bemoedig en deur met geduld onderrig te gee (3:2).

As die beoefening en dosering van die Praktiese Teologie ook vir die kerk predikante wil oplei, sal die pastorale praxis binne hierdie raamwerk moet plaasvind. 'n Pastorale metode sal dus in die lig hiervan gekwalifiseerd bybels moet wees. In die wye spektrum van pastorale modelle en aksente sal dus aan die hand hiervan 'n keuse gemaak moet word.

3. DIE NOUTETIESE BERAAD

Vir die oriëntering en evaluering van 'n moontlike prinsipieel-teologiese basis vir 'n pastorale praktyk kies ons met voorbedagte rade die noutetiese beraad van Jay E Adams, as voorwerp van ons ondersoek. Die keuse het juis op Adams geval, omdat hy in die Amerikaanse klimaat, wat oorwegend beïnvloed word deur die "Pastoral Counselling"-beweging, 'n radikale reaksiefiguur is. Sy boek "Competent to Counsel", gee duidelike aanduidings van sy radikale reaksie teen die invloed van die psigologie. Riess (1973:197) beweer dat die "Pastoral Counselling"-beweging die pastoraat vertroud gemaak het met 'n psigologiese model en 'n psigoterapeutiese metodiek. Hierteenoor kom Adams in radikale verset, omdat die mening gehuldig word: "The minister is thought to be united in his training, abilities and tools, and must defer and refer to the psychiatrist. In short, he is not considered competent to counsel" (Adams 1977:12). Daarteenoor stel hy: "The thesis of this book is that qualified Christian counselors properly trained in the Scriptures are competent to counsel — more competent than psychiatrists or anyone alse" (Adams 1977:18). Hy is dus voorstander van 'n suiwer teologiese gefundeerde pastorale model as radikale reaksie teenoor die "pastoral counseling" as pastorale metode. Vanweë sy reaktiewe radikalisme, simplifiseer hy soms die fyner, ineengestrengelde probleemareas in die pastoraat, maar as moontlike eksemplaar hou dit tog die voordeel in dat prinsipiële verskille radikaal ontbloot word. Adams het ook 'n omvattende reeks publikasies die lig laat sien om sy "noutetiese beraad" op polemiese wyse te begrond en te verdedig en dit het weer aanleiding gegee tot 'n onkeerbare stroom van positiewe en negatiewe reaksies. Schoonhoven (1982) wy 'n publikasie van 134 bladsye aan 'n literatuuroorsig van die publikasies van Adams en die reaksies wat dit ontlok het. Hierdie ryk bron van pro-en contra-argumente vergemaklik die proses van evaluering.

3.1 Die verstaanshorison

Om enigsins 'n begrip te vorm van die agtergrond waarbinne en waarteen Adams se denke gevorm is, is dit onvermydelik om sekere standpunte te polariseer en met verbygaan van kleiner aksentverskille slegs grondlyne te trek. Heitink

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

(1979:35) interpreteer die Amerikaanse denke in die lig van die pragmatisme, wat gekenmerk word deur 'n empiriese benadering van vrae. Hy sonder veral die naam van John Dewey uit wat sterk nadruk lê op die verkryging van kennis via ervaring, wat weer groot invloed uitgeoefen het op alle helpende beroepe. "In de 'climical pastoral training', het hart van de Amerikaanse pastorale theologie vinden we de verschillende accenten terug" (Heitink 1979:35). Hy sonder S Hiltner uit as die vernaamste verteenwoordiger van die Amerikaanse pastorale teologie.

Volgens Hielema (1975) is Hiltner se denke veral beïnvloed deur Whitehead, Tillich en Boisen. By Whitehead het hy die gedagte gevind dat teologie geen vaste formules bevat nie, maar 'n voortgaande proses is waarin elke geslag weer God moet definieer in terme van dit wat betekenis verleen aan sy eksistensie (Hielema 1975:14). By Tillich het hy die begrippe korrelasie en onvoorwaardelike aanvaarding gevind (Hielema 1975:16). By Boisen het hy die betekenis van die studie van die mens as "living human documents" ontdek (Hielema 1975:25). Volgens Heitink (1979:40) het hy ook gesteun op die siening van Rogers dat die mens die inherente potensiaal het om homself te laat realiseer: "Pastoral counseling is the attempt by a poster to help a parishioner to help himself" (Hiltner 1949:80). Hiltner het ook die terme van Rogers soos "non-directive" en "client-centered" in sy denke geïnkorporeer (Hielema 1975:68).

Die denke van Rogers en Hiltner het groot invloed uitgeoefen op die pastorale metode en het neerslag gevind in die denke van talle navolgers van die "pastoral counseling"-beweging in Amerika[4)] en die "Klinische Pastorale Vorming" in Nederland[5)]. Vanuit verskeie oorde is kritiek uitgespreek teen hierdie metode van pastoraat. Daar is gestel dat dit die bybelse antropologie in sy wese aantas omdat dit werk met 'n eensydige en gereduseerde mensbeeld. Dit verskraal die pastoraat tot 'n onbybelse terapeutiese proses[6)]. Die Skrif as norm vir die lewe van die gelowige word gerelativeer[7)].

Dit is binne hierdie verstaanshorison, wat die "Noutetiese beraad" van Adam geëvalueer moet word. Hy wil weer poog om 'n bybelse benadering in die pastoraat te implementeer. Hy is 'n reaksionêre figuur wat hom verset teen die uitlewering van die pastoraat aan 'n onbybelse metodologie. Hy staan afwysend teenoor:

3.1.1 'n "Mediese model" wat in die pasotraat ingevoer is, waarvolgens die mens die slagoffer is van sy situasie en dus van alle verantwoordelikheid onthef word (Adams 1977:6).

3.1.2 Die outonomie van die mens soos weerspieël in Rogers se metode (Adams 1977:81).

3.1.3 Die "neutraliteit" van die pastor in die terapeutiese proses (Adams 1977:85).

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

3.1.4 Die ooraksentuering van emosies as bepalende faktor vir menslike gedrag (Adams 1977:93).

3.1.5 Die verpsigologisering van die pastoraat (Adams 1977:1-17).

3.2 **Verkenning van die "noutetiese beraad"**

Volgens Adams word die hart van die Evangelieboodskap bevraagteken deur die nuwere teologiese denke, die pastorale psigologie en die psigiatrie. Hy wil poog om in lyn met die reformatoriese teologie die relevansie van die Woord van God in die lewe van die mens te poneer (Hielema 1975:114). Hy verklaar self (Adams 1977:XXI) dat sy metode apriories berus op die Skrif as enigste norm vir geloof en praxis. Adams se noutetiese beraad kan geklassifiseer word as 'n Christelike apologetiek op die terrein van die pastoraat (Hielema 1975:115). Hy wil vanuit die Woord 'n pastorale metode ontwerp, wat nie afhanklik is, en voorgeskryf word deur antichristelike voorveronderstellings nie (Adams 1977:XXI).

As benaming vir sy metode van pastoraat, kies hy die nuwe testamentiese begrip nouthetein. Hy kies hierdie begrip omdat dit juis sy pastorale visie karakteriseer. Die woord het die betekenisveld van: waarsku, vermaan en onderrig. Volgens Adams (1977:44 ev) impliseer die noutetiese konfrontasie veral die volgende drie aspekte:

3.2.1 Dit veronderstel 'n struikelblok of probleem wat uit die weg geruim moet word, op grond van die veronderstelling dat God by die persoon 'n verandering ten opsigte van persoonlikheid en gedrag te weeg wil bring.

3.2.2 Hierdie noutetiese konfrontasie vind plaas deur middel van n tussenpersoonlike gesprek of diskussie (counseling).

3.2.3 Die veronderstelde motief van die noutetiese beraad is ter wille van die voordeel van die persoon en tot eer van God (Kol 1:28).

Om hierdie oogmerke te bereik beroep hy hom ook op 2 Tim 3:16 en stel dat die Skrif die enigste bron is waaruit die "noutetiese beraad" mag put (Adams 1977:51). Vir die verantwoordelike beoefening van die pastoraat is die eerste en belangrikste voorwaarde dat die pastor in die bybel en die teologie deeglik onderlê moet wees. Sielkunde kan nooit voorwaarde wees vir die pastoraat nie (Adams 1977:59 evv).

In die verdere uitwerking en begronding van sy metode grens hy hom in skerp terme af teen die sielkunde en psigiatrie, veral teen die Freudiaanse denke, wat volgens hom die mens totaal ontneem het van sy verantwoordelikheid. Freudiaanse denke lei daartoe dat die mens nie meer verantwoordelik is vir sy situasie en mislukkings nie, omdat dit volgens 'n mediese model veroorsaak word deur eksterne faktore en invloede (Adams 1977:4 evv). Mense met probleme word as geestelik siek geïdentifiseer. Adams onderskei slegs twee moontlike oorsake van "geestelike siektes"

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

naamlik fisiese oorsake en sonde. Hy laat geen ruimte vir 'n derde kategorie van geestelike of psigiese oorsake nie. Volgens hom skuil baie mense met sondige lewenspatrone agter die dekmantel van "geestelike siekte" (Adams 1977:26 evv). Adams se kritiek is veral gerig op die toegepaste psigologie in die hulpverlening naamlik die psigoterapie en die psigiatrie. Hy verwerp nie die psigologie nie, maar wel die toepassing daarvan in die hulpverlening, soos onder andere die psigo-analise en die rogeriaanse terapie (Schoonhoven et al. 1982:6).

Met dieselfde erns waarmee hy hom enersyds afgrens teen die toegepaste sielkunde in die pastoraat, poog hy andersyds om Bybelse motiewe in die pastoraat te laat funksioneer. Veral die volgende Bybelse aspekte van sy metode verdien vermelding:

3.2.3.1 Die beklemtoning van die mens as verantwoordelike skepsel voor God (Adams 1977:83).

3.2.3.2 Die erns van die mens as sondaar voor God (Adams 1982:118 evv).

3.2.3.3 Die verlossing in Christus wat ook moet lei tot heiligmaking (Adams 1982: 53 evv).

3.2.3.4 Die noodsaaklikheid van skuldbelydenis, vergewing en versoening (1982:53 evv).

3.2.3.5 Die pneumatologiese onderbou van sy pastoraat (Adams 1977:20).

3.2.3.6 Die regmatige erkenning van die Christelike opsig en tug (Adams 1982:53 evv).

3.2.3.7 Die belangrikheid van die Christelike hoop en gebed in die pastoraat (Adams 1982:39).

3.2.3.8 Die implementering van die dubbele faset van bekering as beide breek met die sonde asook die najaag van die goeie (Adams 1982:169-214).

3.2.3.9 Die wegbeweeg van 'n gevoelsgeoriënteerde gesindheid na 'n geloofsgehoorsame ingesteldheid (Adams 1982:112-118).

Hierdie genoemde aspekte mag die indruk wek dat dit hier gaan om 'n blote teologisering oor die pastoraat. Die prikkelende van Adams se siening is egter juis dat hy 'n ernstige poging aanwend om vanuit sy teologiese begronding te kom by die praktiese implementering daarvan. Dit is een van die weinige pastorale modelle wat werklik uitkristalliseer in die praktyk. Hy probeer en slaag grotendeels daarin om vir die pastor 'n praktiese handleiding te gee vir die implementering van hierdie Bybelse beginsels. Hy skroom nie om deur middel van huiswerkopdragte sy Bybelse beginsels op 'n praktiese wyse in sy pastoraat te laat funksioneer nie (Adams 1982:294-317).

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

3.3 Positiewe en negatiewe reaksies

Adams het sy pastorale en teologiese denke die wêreld ingedra in 'n omvattende aantal publikasies[8]. Van sy werke word vertaal in Nederlands en Duits. Van sy aanvanklike publikasie "Competent to Counsel" is reeds meer as een miljoen eksemplare verkoop (Schoonhoven et al 1982:8). Sommige van sy belangrikste publikasies beleef alreeds die twaalfde druk[9].
Sy standpunt het wêreldwyd positiewe en negatiewe kritiek ontlok[10]. Die reaksie op sy standpunte kan onder die volgende aspekte gegroepeer word:

3.3.1. Reaksionêre afgrensing teenoor die psigiatrie en aanverwante dissipline:

Adams word allerweë daarvan beskuldig dat hy hom op 'n simplistiese en rigiede wyse afgrens teen die psigiatrie en aanverwante dissiplines[11].

Dit moet in gedagte gehou word dat Adams 'n reaksiefiguur is. Elke reaksionêre standpuntinname het die potensiële gevaar van radikaliteit en eensydigheid. Adams het ook in die strik getrap (dalk doelbewus!). Die kritiek van Smuts (1980:51) dat alle menslike probleme nie slegs in twee kategorieë verdeel kan word nie, is geregverdig. Die insigte van die psigosomatiek kan nie geïgnoreer word nie. Adams distansieer hom van die psigologie en beweer dat hy alleen Bybels wil wees. Tog blyk dit duidelik in die toepassing van sy Bybelse beginsels dat hy sterk leuen op en gebruik maak van psigologiese insigte van Glasser, Mowrer, Szaz, Skinner en Frankl (Schoonhoven et al 1982:14; Van Niekerk 1979:17).

Hierdie radikaal, simplistiese eensydigheid ten opsigte van die psigologie en die betekenis wat dit vir die pastoraat inhou moet afgewys word. 'n Meer gebalanseerde benadering is noodsaaklik waarin die pastoraat ook met dankbaarheid en vrug gebruik kan maak van sy hulpdissiplines. Die radikale teregwysing van Adams ten opsigte van 'n verpsigologiseerde pastoraat moet egter ook ernstig geneem word. Die pastoraat sal nie kritiekloos en klakkeloos alle "hulp" kan inkorporeer nie, maar sal voortdurend die norm van die Woord moet aanlê in die evaluering van hierdie hulp.

3.3.2. Bybelgetrou

Vanuit baie oorde is Adams se benadering verwelkom as 'n welkome vars bries op die terrein van die pastoraat. Waar die pastorale visie vanuit die Skrif in baie opsigte verduister is deur invloede van nie-teologiese wetenskappe, het die noutetiese beraad weer gepoog om 'n Bybelgetroue pastorale visie te open. De Klerk (1978:44) boekstaaf sy positiewe waardering vir die handhawing van die Bybels-teologiese inhoude. Talle ander is ook die mening toegedaan dat Adams bybels-teologiese begronding aan die pastoraat verleen (Schoonhoven et al. 1982:34 evv; Van Niekerk 1979). Adams steun op die reformatoriese teologie van Calvyn (Schoon-

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

hoven et al. 1982:4; Hielema 1975:227 evv).

Die meeste kritici is eenstemmig dat Adams op 'n Bybelgetroue wyse sy pastorale benadering fundeer.

3.3.3. **Biblisisties**

Die interessante verskynsel is dat nieteenstaande die waardering vir sy Bybelse gebondenheid daar feitlik eenstemmig kritiek uitgespreek word teen sy biblisistiese metode van skrifhantering[12)]. Adams is geneig om die Bybel as 'n teksboek vir sy pastoraat te gebruik, waar binne elke situasie 'n geskikte teksvers gesoek word. Sy hantering van teksverse geskied ook dikwels op grond van die blote gesigwaarde, sonder om te vra na die funksionering van die bepaalde teks in sy wyer verband[13)].

Hierdie eenstemmige kritiek op die biblisistiese skrifhantering in Adams se "Noutetiese beraad", is gegrond en regverdig en blyk uiteindelik een van die vernaamste en mees standhoudende besware teen sy metode te wees.

4. **BYBELS OF BIBLISISTIES?**

Die skynbare teenstelling tussen Bybels en biblisisties kom hier sterk na vore. Enersyds is daar die positiewe waardering vir die Bybelse benadering in die "noutetiese beraad" en andersyds die skerp veroordeling van sy biblisistiese skrifhantering. Die vraag is of die negatiewe kritiek ten opsigte van sy biblisistiese neiging die positiewe momente van sy Bybelse gebondenheid kanselleer? Kan ons die noutetiese beraad in toto afwys op grond van biblisistiese trekke? Dit sou myns insiens daarop neerkom dat die kind saam met die badwater uitgegooi word.

Om dit te kan beantwoord sal ons kortliks moet kyk na die terme Bybels en biblisisties. Met die term bybels word bedoel dat uitsprake en standpunte gemeet word aan die norme soos in die Skrif vervat. In soverre sulke uitsprake in lyn sou wees met beginsels wat in die geheel van die Skrif vervat is, kan dit as Bybelgetroue uitsprake gekwalifiseer word. Dit is natuurlik nie so 'n eenvoudige saak om uit te maak of, en in hoeverre daar van 'n Bybelse standpunt in die geheel van die Skrif gepraat kan word nie. Die kerk het deur eeue heen hierdie Bybelse inhoude probeer verwoord aan die hand van sy belydenisgeskrifte. Hierdie Bybelse inhoude het ook neerslag gevind in die kerk se teologiebeoefening en in die besonder, binne 'n reformatoriese kerk, sal hierdie inhoude gevind kan word in die neerslag van die reformatoriese teologie. As ons dus standpunte wil beoordeel aan hulle Bybelgetrouheid sal dit moet geskied binne die breë verwysingsraamwerk van die Skrifboodskap, die kerklike belydenis en die reformatoriese teologiebeoefening.

Gemeet aan hierdie breë verwysingsraamwerk kan ons sonder vrees vir teenspraak konstateer dat die "noutetiese beraad" van Adams as Bybels gekwalifiseer kan word. Die breë Bybels-teologiese beginsels word dus deur die denke van Adams bevorder en uitgebou.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

Met die term biblisisties word bedoel dat teksverse los van die wyer verband waarin dit funksioneer, bloot op die gesigwaarde daarvan gebruik word (Hielema 1975:233; Müller 1981:18 ev). Biblisistiese skrifhantering beteken dat die teks los van sy oorspronklike betekenis-funksionering binne sy strukturele verband gebruik word en 'n betekenis daaraan toegeken word, wat nie 'n vertolking is van sy oorspronklike bedoeling nie. Reeds genoemde kritiek teen Adams se noutetiese beraad, waarin hy beskuldig word van biblisisme blyk by nadere ondersoek in baie gevalle korrek te wees. Tereg sê Müller (1981:19) "Nooit mag die teks in die pastorale situasie iets gaan sê wat vreemd sou klink in die eksegetiese situasie nie. wat ook vreemd sou wees aan sy intensie of skopus nie".

As gevolg van sy biblisistiese skrifhantering kan baie van Adams se uitsprake aan die hand van grondige eksegese van die bepaalde teksgedeeltes afgewys word. So kan 'n mens byvoorbeeld op eksegetiese gronde die volgende bevraagteken:

* as hy op grond van Gen 4:3-7 die afleiding maak dat God hier die belangrike beginsel neerlê dat menslike gedrag die prikkel is tot menslike emosies (Adams 1982:399).
* as hy beweer dat Openbaring 2:4-5 die basiese oorsake van depressie by mense aantoon (Adams 1982:399).

Dit sou egter dwaas wees om as gevolg van sy biblisistiese skrifhantering sy metode van pastoraat in geheel af te wys. Biblisistiese skrifhantering in die pastoraat kan nooit goedgepraat word nie. As die resultate van die noutetiese beraad egter aan 'n Bybelse norm getoets word, kan sy resultate en gevolgtrekkings moeilik betwis word. Die resultate van sy "noutetiese beraad" lê in lyn met die Bybels-reformatoriese denke. Al sou ons dus as gevolg van sy biblisistiese Skrifgebruik sy uitspraak oor Gen 4:3-7 kan afwys wil dit nog nie impliseer dat hy die saak wat hy probeer stel, naamlik dat sondige gedrag dikwels die prikkel is tot onaangename emosionele belewenis, onbybels is nie. Adams wil hom juis afgrens teen die mening dat as gevolg van die gevoelsgeöriënteerdheid van mense ons ook gevoelsgedetermineerd is. Mense is nie slagoffers van hulle emosies nie en menslike handeling hoef nie altyd deur emosies bepaal te word nie (Adams 1982:112 evv). Sonder om hom spesifiek op Gen 4 te beroep, lyk dit tog in die geheelboodskap van die Skrif onder andere uit Mat 6:38-42 en Luk 17:1-10, duidelik genoeg dat die mens nie slegs moet reageer op emosionele prikkels nie, maar juis in geloofgehoorsaamheid dikwels teen sy emosies in moet handel. Ps 32 toon ook aan dat sondige gedrag die oorsaak is van onaangename emosionele ervarings. In dieselfde verband lê Ps 1 weer 'n verband tussen geloofsgehoorsame gedrag en aangename emosies. Talle ander soortgelyke voorbeelde kan aangehaal word, waar hy 'n saak probeer stel deur dit op biblisistiese wyse, verkeerdelik te probeer begrond. Tog is die saak wat hy stel in wyer Bybelse perspektief in lyn met die Bybelse boodskap.

As ons dus sy biblisistiese werkwyse kritiseer en afwys, wil ons daarmee nie die Bybelse beginsels wat hy in sy pastoraal neerlê ook afwys nie. Die Bybelse riglyne van sy pastorale metode kan met groog vrug in die pastoraat toegepas word, met

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

dié voorbehoud dat dit nie op 'n biblisistiese wyse nie maar op 'n eksegeties-verantwoorde metode begrond word.

As ons dus die noutetiese beraad evalueer aan die hand van die twee begrippe Bybels of biblisisties wil ons dit nie sien as polêre begrippe waarbinne die keuse vir die een noodwendig die ander moet elimineer nie. Die begrip Bybels is gerig op die inhoudelike en sal altyd die norm vir die pastoraat moet wees. Die begrip biblisisties het te doen met 'n formele metode van verkeerde skrifhantering en moet afgewys word. Dit impliseer egter nie dat die inhoudelike resultate van die noutetiese beraad op Bybelse gronde afgewys moet word as gevolg van 'n foutiewe eksegetiese metode nie.

5. **KONKLUSIES**

Die noutetiese beraad is biblisisties na sy metode van skrifhantering, maar is Bybels wat sy inhoudelike riglyne vir die pastoraat betref. As daar gesoek word na 'n pastorale metode wat voldoen aan die gestelde norm, dat die pastor as bedienaar van die Woord primêr vanuit die Skrif sy pastoraat sal moet beoefen, lyk dit tog asof daar in die noutetiese beraad moontlikhede opgesluit lê, wat in die pastoraat ontgin kan word.

So 'n pastorale model sal uit die aard van die saak op 'n genuanseerde wyse ook die hulp van die psigologie en aanverwante dissiplines moet inkorporeer in soverre dit diensbaar kan wees aan die pastorale doelwitte. Met die implementering van die grondlyne van die noutetiese beraad sal getrag moet word om die gevaar van 'n biblisistiese metode te vermy en op 'n eksegeties-verantwoordelike wyse met die Bybel in die pastoraat om te gaan. Daar sal egter onvermydelik in die pastoraat altyd die skyn van biblisisme gewek word vanweë die gespreksituasie waarbinne daar nie altyd ruimte is vir 'n eksegetiese ekskursie nie.

Adams het met sy benadering weer vir die pastor die visie geopen, dat hy nie soos 'n swak ambagsman sy gereedskap, naamlik in dié geval die Skrif, hoef te blameer as ontoereikend vir die pastor in ons moderne situasie nie. Hy het weer die pastorale vertroue gevestig dat die pastor soos in 2 Tim 3:16 opgeroep moet word om met die Skrif as bron en norm sy pastoraat te beoefen. In ons moderne tyd met sy eiesoortige dwaalleringe, bly die mens nog steeds geneig om hom na verdigsels te wend en vir hulle leermeesters bymekaar te maak wat net sal sê wat hulle graag wil hoor. In hierdie situasie is dit alleen die Skrif wat jou die kennis kan bybring wat tot die verlossing lei deur die geloof in Christus Jesus.

Daarom sien ek dit as my taak om nie slegs studente te skool in die teologie nie, maar om vir die Hervormde Kerk ook goed toegeruste bedienaars van die Woord op te lei. As toekomstige voorgangers van die gemeentes sal ek ook aan hulle moet voorhou:

"Die hele Skrif is deur God geïnspireer en het groot waarde om in die waarheid te onderrig, dwaling te bestry, verkeerdhede reg te stel en 'n regte lewenswyse te kweek, sodat die man wat in diens van God staan, volkome voorberei en toegerus sal wees vir elke goeie werk". (2 Tim 3:16).

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

VERWYSINGS

1. Pelser maak 'n sterk saak daarvoor uit dat die Pastorale pseudoneim is en dat Paulus waarskynlik nie as outeur veronderstel kan word nie, vgl. Du Toit 1984:174-193.
2. Die publikasie van die G.K.N. (Hofland 1981) gee 'n duidelike oorsig van moontlike standpunte in dié verband.
3. Ons laat hier die moontlikheid van diskussie oor inspirasieteorieë oop, omdat dit vir die doel van hierdie studie op die periferie lê.
4. Vgl. hiervoor die werke van Hiltner 1949.
5. Vir meer besonderhede hieroor sien Van-der Schoot 1959.
6. Kotzé 1971, doen 'n omvattende ondersoek na die antropologiese onderbou in die pastoraat.
7. Hielema 1975:74-92, gee 'n duidelike motivering vir hierdie stelling.
8. Vir 'n samevatting van alle publikasies uit die pen van Adams asook 'n oorsig van alle publikasies in reaksie daarop, vgl. Schoonhoven 1982.
9. Byvoorbeeld "Competent to Counsel" en "The Christian Counselor's manual".
10. Sien Schoonhoven 1982.
11. Vergelyk byvoorbeeld Smuts 1980:51; De Klerk 1978:44; Hielema 1975, Van Brummelen 1980:159-161.
12. Die volgende bronne kan in dié verband geraadpleeg word: De Klerk 1978:44; Hielema 1975:233; Müller 1981:14.
13. Voorbeelde van die aard is talryk. Hielema 1975:233; Müller 1981:14.

LITERATUURLYS

1. Adams, J E 1977. Competent to Counsel. New Jersey: Presbyterian.
2. Adams, J E 1982. The Christian counselor's manual. Twelfth printing. New Jersey: Presbyterian.
3. De Klerk, J J 1978. Herderkunde. Pretoria: NG-Kerkboekhandel.
4. Du Toit, A B (red) 1984. Handleiding by die Nuwe Testament V. Pretoria: NG-Kerkboekhandel.
5. Dibelius, M H Conzelmann 1983. Hermeneia. The pastoral epistles. Third edition. Philadelphia: Fortress.
6. Firet, J 1977. Het Agogisch moment in het pastoraal optreden. Kampen: Kok.
7. Heitink, G 1979. Pastoraat als hulpverlening. Tweede druk. Kampen: Kok.
8. Hielema, J S 1975. Pastoral or Christian counseling. Utrecht: Elinkwijk.
9. Hiltner, S 1949. Pastoral Counseling. New York.
10. Hofland, A C 1981. God met ons . . . over de aard van het Schriftgezag. Utrecht: Libertas.
11. Jonker, H 1983. Theologische Praxis. Nijkerk: Callenbach.
12. Jonker, W D 1981. In diens van die Woord. Pretoria: NG-Kerkboekhandel.
13. Kotzé, G J 1971. Die antropologiese onderbou van die gereformeerde pastoraat met spesiale verwysing na die clientcentered Amerikaanse pastoraat. Kaapstad: Gothic.
14. Müller, B A 1981. Skrifgebruik in die pastoraat, Stellenbosse Teologiese Studies, 8, 11-48.
15. Riess, R 1973. Seelsorge. Göttingen.
16. Rossouw, P J 1983. Grondlyne van 'n pastorale model — Gerben Heitink. Pretoria: NG-Kerkboekhandel.
17. Schoonhoven, R P Schultz en G Visser 1982. Christelijke counseling volgens Jay E Adams. Een literatuuroverzicht. Den Haag: Voorhoeve.
18. Smuts, A J 1980. 'n Kritiese kyk na die noutetiese beraad van Jay E Adams, Skrif en Kerk, 1, 48:55.
19. Van Brummelen, A 1980. Het praktisch-theologisch onderwijs van J J van Oosterzee. Huizen: Bont.
20. Van der Schoot, E 1959. Hoofstukken uit de pastorale psychologie. Utrecht.
21. Van Niekerk, A S 1979. Sielsorg volgens Eduard Thurneysen en Jay E Adams: 'n Kort vergelyking Theologia Viatorum 7, 13-20.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

NOUTHETIC COUNSELING: BIBLICAL OR BIBLISISTICAL?

SUMMARY

The numerous published works by Jay E Adams pretend to represent a biblical view on pastoral counseling. Primarily his work is a reaction against a pschycological model implemented into pastoral theology and practice. This, according to Adams, resulted in a pastoral method that is no longer true to biblical thought. In an attempt to return to biblical principles he created his so called "nouthetic counseling".

One of the main sources of critics, opposing his pastoral views is his use of the Bible in a biblisistical manner, as a textbook for each and every situation. In doing so, he is also oversimplifying the issues of pastoral practice. This paper is an attempt to evaluate his views in the light of biblical principles.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

PUBLIKASIES IN DIE REEKS VAN DIE UNIVERSITEIT

1 Gids by die voorbereiding van wetenskaplike geskrifte" — Dr P C Coetzee
2 "Die Aard van Wese van Sielkundige Pedagogiek" — Prof B F Nel
3 "Die Toenemende belangrikheid van Afrika" — Adv E H Louw
4 "Op die Drumpel van die Atoomeeu" — Prof J H v d Merwe
5 "Livestock Philosophy" — Prof J C Bonsma
6 "The Interaction Between Environment and Heredity" — Prof J C Bonsma
7 "Verrigtinge van die eerste kongres van die Suid-Afrikaanse Genetiese Vereniging" — Julie 1985
8 Aspekte van die Prysbeheersingspolitiek in Suid-Afrika na 1948" — Prof H J J Reynders
9 "Suiwelbereiding as Studieveld" — Prof S H Lombard
10 "Die toepassing van fisiologie by die bestryding van insekte" — Prof J J Matthee
11 "The Problem of Methaemoglobinaemia in man with special reference to poisoning with nitrates and nitrites in infants and children" — Prof D G Steyn
12 "The Trace Elements of the Rocks of the Bushveld Igneous Complex", Part 1 — Dr C J Liebenberg
13 "The Trace Elements of the Rocks of the Bushveld Igneous Complex, Part 11. The Different Rock Types" — Dr C J Liebenberg
14 "Protective action of Fluorine on Teeth" — Prof D G Steyn
15 "A Comparison between the Petrography of South African and some other Palaeozoic Coals" — Dr C P Snyman
16 "Kleinveekunde as vakrigting aan die Universiteit van Pretoria" — Prof D M Joubert
17 "Die Bestryding van Plantsiektes" — Prof P M le Roux
18 "Kernenergie in Suid-Afrika" — Prof A J A Roux
19 "Die soek na Kriteria" — Prof A P Grové
20 "Die Bantoetaalkunde as beskrywende Taalwetenskap" — Prof E B van Wyk
21 "Die Statistiese prosedure: teorie en praktyk" — Prof D J Stoker
22 "Die ontstaan, ontwikkeling en wese van Kaak-, Gesigs- en Mondchirurgie" — Prof P C Snijman
23 "Freedom — What for" — Prof D G Steyn
24 "Once more — Fluoridation" — Prof D G Steyn
25 "Die Ken- en Werkwêreld van die Biblioteekkunde" — Prof P C Coetzee
26 "Instrumente en Kriteria van die Ekonomiese Politiek n a v Enkele Ondervindinge van die Europese Ekonomiese Gemeenskap" — Prof J A Lombard
27 "The Trace Elements of the Rocks of the Alkali Complex at Spitskop, Sekukuniland, Eastern Transvaal" — Dr C J Liebenberg
28 "Die Inligtingsprobleem" — Prof C M Kruger
29 "Second Memorandum on the Artificial Fluoridation of Drinking Water Supplies" — Prof D G Steyn
30 "Konstituering in Teoreties-Didaktiese Perspektief" — Prof F van der Stoep
31 "Die Akteur en sy Rol in sy Gemeenskap" — Prof Anna S Pohl
32 "The Urbanization of the Bantu Homelands of the Transvaal" — Dr D Page
33 "Die Ontwikkeling van Publieke Administrasie as Studievak en as Professie" — Prof J J N Cloete
34 "Duitse Letterkunde as Studievak aan die Universiteit" — Prof J A E Leue
35 "Analitiese Chemie" — Prof C J Liebenberg
36 "Die Aktualiteitsbeginsel in die Geologiese navorsing" — Prof D J L Visser
37 "Moses by die Brandende Braambos" — Prof A H van Zyl
38 "A Qualitative Study of the Nodulation Ability of Legume Species: List 1" — Prof N Grobbelaar, M C van Beyma en C M Todd
39 "Die Messias in die saligsprekinge" — Prof S P J J van Rensburg
40 Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1963/1964
41 "Universiteit en Musiek" — Prof J P Malan
42 "Die studie van die Letterkunde in die Bantoetale" — Prof P S Groenewald
43 Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1964/1965
44 "Die Drama as Siening en Weergawe van die Lewe" — Prof G Cronjé
45 "Die Verboude Grond in Suid-Afrika" — Prof D G Haylett

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

46 " 'n Suid-Afrikaanse Verplegingscredo" — Prof Charlotte Searle
47 Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1965/1966
48 "Op soek na Pedagogiese Kriteria" — Prof W A Landman
49 "Die Romeins-Hollandse Reg in Oënskou" — Prof D F Mostert
50 Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1966/1967
51 "Inorganic Fluoride as the cause, and in the prevention and treatment of disease" — Prof Douw G Steyn
52 "Honey as a food and in the prevention and treatment of disease" — Prof D G Steyn
53 "A check list of the vascular plants of the Kruger National Park" — Prof H P van der Schijff
54 "Aspects of Personnel Management" — Prof F W Marx
55 Samevatting van Proefskrifte en Verhandelinge 1967/1968
56 "Sport in Perspektief" — Prof J L Botha
57 "Die Huidige Stand van die Gereformeerde Teologie in Nederland en ons Verantwoordelikheid" — Prof J A Heyns
58 "Onkruide en hul beheer met klem op chemiese beheer in Suid-Afrika" — Prof P C Nel
59 "Die Verhoudingstrukture van die Pedagogiese Situasie in Psigopedagogiese Perspektief" — Prof M C H Sonnekus
60 "Kristalhelder Water" — Prof F A van Duuren
61 "Arnold Theiler (1867-1936) — His Life and Times" — Dr Gertrud Theiler
62 "Dr Hans Merensky — Mens en Voorbeeld" — Prof P R Skawran
63 "Geskiedenis as Universiteitsvak in Verhouding tot ander Vakgebiede" — Prof F J du Toit Spies
64 "Die Magistergraadstudie in Geneeskundige Praktyk (M Prax Med) van die Universiteit van Pretoria" — Prof H P Botha
65 Samevattings van Proefskrifte/Verhandelinge 1968/1969
66 "Kunskritiek" — Prof F G E Nilant
67 "Anatomie" — 'n Ontleding" — Prof D P Knobel
68 "Die Probleem van Vergelyking en Evaluering in die Pedagogiek" — Prof F J Potgieter
69 "Die Eenheid van die Wetenskappe — Prof P S Dreyer
70 Aspekte van die Sportfisiologie en die Sportwetenskap" — Dr G W v d Merwe
71 "Die rol van die Fisiologiese Wetenskappe as deel van die Veterinêre Leerplan" — Prof W L Jenkins
72 "Die rol en toekoms van Weidingkunde in Suid-Afrikaanse Ekosisteme" — Prof J O Grunow
73 "Some Problems of Space and Time" — Mnr K A Schrecker
74 "Die Boek Prediker — 'n Smartkreet om die Gevalle Mens" — Prof J P Oberholzer
75 Titels van Proefskrifte en Verhandelinge ingedien gedurende 1969/1970; 1970/1971 en 1971/1972
76 "Die Akademiese Jeug is vir die Sielkunde meer as net 'n Akademiese Onderwerp" — Prof D J Swiegers
77 " 'n Homiletiese Herwaardering van die Prediking vanuit die Gesigshoek van die Koninkryk" — Prof J J de Klerk
78 "Analise en Klassifikasie in die Vakdidaktiek" — Prof C J van Dyk
79 "Bantoereg: 'n Vakwetenskaplike Terreinverkenning" — Prof J M T Labuschagne
80 Dosentekursus 1973 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 30 Jan-9 Feb 1973
81 "Volkekunde en Ontwikkeling" — Prof R D Coertze
82 "Opleiding in Personeelbestuur in Suid-Afrika" — Prof F W Marx
83 "Bakensyfers vir Diereproduksies" — Prof D R Osterhoff
84 "Die Ontwikkeling van die Geregtelike Geneeskunde" — Prof J Studer
85 "Die Liggaamlike Opvoedkunde: Geesteswetenskap?" — Prof J L Botha
86 Dosentekursus: 1974 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 4-7 Feb 1974
87 "Die opleiding van die mediese student in Huisartskunde aan die Universiteit van Pretoria" — Prof H P Botha
88 "Opleiding in bedryfsekonomie in die huidige tydvak" — Prof F W Marx
89 "Swart arbeidsregtelike verhoudings, quo vadis?" — Prof S R van Jaarsveld
90 "The Clinical Psychologist: Training in South Africa". A report on a three-day invitation conference: 11-13 April 1973.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

91 "Studie van die Letterkunde in die Taalonderrig" — Prof L Peeters
92 "Gedagtes rondom 'n Kontemporêre Kerkgeskiedenis — met besondere verwysing na die Nederduits Gereformeerde Kerk" — Prof P B van der Watt
93 "Die funksionele anatomie van die herkouermaag-vorm is gekristalliseerde funksie" — Prof J M W le Roux
94 Dosentekursus 1975 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 27 Januarie — 6 Februarie 1975
95 " 'n Nuwe benadering tot die bepaling van die koopsom in die geval van 'n oorname" — Prof G van N Viljoen
96 "Enkele aspekte in verband met die opleiding van veekundiges" — Prof G N Louw
97 "Die Soogdiernavorsinginstituut 1966-1975"
98 "Prostetika: 'n doelgerigte benadering" — Prof P J Potgieter
99 "Inligtingsbestuur" — Prof C W I Pistorius
100 "Is die bewaring van ons erfenis ekonomies te regverdig?" — Dr Anton Rupert
101 "Kaak-, Gesigs- en Mondchirurgie — Verlede, Hede en Toekoms" — Prof J D Duvenhage
102 "Keel-, Neus- en Oorheelkunde — Hede en Toekoms" — Prof H Hamersma
103 Dosentesimposia 1975
104 "Die Taak van die Verpleegonderwys" — Prof W J Kotzé
105 "Quo Vadis, Waterboukunde?" — Prof J P Kriel
106 "Geregtelike Geneeskunde: Die Multidissiplinêre Benadering" — Prof J D Loubser
107 "Huishoudkunde — Waarheen?" — Prof E Boshoff
108 Dosentekursus 1976 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 29 Januarie — 4 Februarie 1976
109 Tweede H F Verwoerd-gedenklesing gehou deur die Eerste Minister Sy Edele B J Vorster
110 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1972/73; 1973/74 en 1974/75 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1975
111 "Ortodonsie — 'n Oorsig en waardebepaling" — Prof S T Zietsman
112 "Rede gelewer by die Ingebruikneming van die Nuwe Kompleks vir die Tuberkulosenavorsingseenheid van die MNR" — Prof H W Snyman
113 "Die gebruik van Proefdiere in Biomediese Navorsing, met Spesiale Verwysing na Eksperimentele Chirurgie" — Prof D G Steyn
114 "Die Toekoms van die Mynboubedryf in Suid-Afrika" — Prof F Q P Leiding
115 "Van Krag tot Krag" — Dr Anton Rupert
116 "Carnot, Adieu" — Prof J P Botha
117 " 'n Departement van Hematologie — Mode of Noodsaak" — Prof K Stevens
118 "Farmaka en Farmakologie: Verlede, Hede en Toekoms" — Prof De K Sommers
119 "Opleiding in Elektrotegniese Ingenieurswese — Deurbraak of Dwaling?" — Prof L van Biljon
120 "Die Röntgendiagnostiek voor 'n Nuwe Uitdaging — die Toegepaste Fisiologie" — Prof J M van Niekerk
121 "Die Algemene Sisteemteorie as Uitgangspunt by die Beplanning van 'n Basiese Biblioteek- en Inligtingkundige Opleidingsprogram" — Prof M C Boshoff
122 Dosentekursus: 1977
123 "Hulpverlening aan kinders met leerprobleme" — Prof P A van Niekerk
124 "Tuinboukunde Quo Vadis" — Prof L C Holtzhausen
125 "Die plek en toekomstaak van 'n Departement Huisartskunde in 'n Fakulteit van Geneeskunde" — Prof A D P van den Berg
126 "Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1975/76 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1976
127 "Landbouvoorligting by die kruispad — Uitdagings vir Agrariese Voorligting as Universiteitsdepartement" — Prof G H Düvel
128 "Die ontplooiing van Rekenaarwetenskap as 'n funksie van evolusie op Rekenaargebied" — Prof R J van den Heever
129 "Die rol van navorsing in die opleiding en ontwikkeling van die akademiese chirurg" — Prof C J Mieny

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

130 "Sport and Somatology in Ischaemic Heart Disease" — Prof P J Smit
131 Dosentekursus 1978
132 " 'n Beter Toekoms" — Dr Anton Rupert
133 Toespraak gelewer by geleentheid van die Lentepromosieplegtigheid van die Universiteit van Pretoria op 8 September 1978 — Mnr J A Stegmann, Besturende Direkteur van Sasol
134 "Geologie in 'n toekoms van Beperkte Hulpbronne" — Prof G von Gruenewaldt
135 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1976/77 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigend op 15 November 1977
136 "Die Kind met Spesifieke Leergestremdhede" — Prof P A van Niekerk en M C H Sonnekus
137 "Sensore en Tenore" — Prof N Maree
138 "Die Godsdienswetenskappe en die Teologie" — Prof P J van der Merwe
139 "Dierefisiologiese navorsing aan die Universiteit van Pretoria (1928-1978)" — Prof J F W Grosskopf
140 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1977/78 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1978
141 "Behoeftebepaling en doelformulering in die Opvoeding, Onderwys en Opleiding" — Prof E J Potgieter
142 "Klein sake is 'Grootsake' " — Dr Anton Rupert
143 "Die Pad Vorentoe" — Prof W E G Louw
144 Referate gelewer tydens die jubileumjaarviering — Prof P S Dreyer
145 "Die gebruikmaking van Kies-en-keur en invulvraestelle" — lesing gelewer tydens 'n kursus vir dosente op 19 en 20 April 1979 en 22 en 23 Oktober 1979
146 "Survey of Disease Patterns in Transkei and the Ciskei" — E Rose, W G Daynes en P J Kloppers
147 "Die Ortopedagogiek as Praktykgerigte Pedagogiekperspektief" — Prof P A van Niekerk
148 "Die rol van Kernkrag gesien teen die agtergrond van die energietekort in die wêreld" — Dr A J A Roux
149 "Exchange lists for selected Protein Diets" — Mev J M Crous
150 "Die Universiteit van Pretoria se bydrae tot die Dierefisiologiese Vakliteratuur (1930-1980)" — J F W Grosskopf, J D Skinner en S Christa Daffüe
151 "Professors' Dilemma Problems, Polemics and Politics in University Departments of English" — Prof P J H Titlestad
152 "Ortopedie, Die Ortopeed en die mens" — Prof R P Gräbe
153 "Die rol van Fisika in die moderne gemeenskap" — Prof E K H Friedland
154 "Interne Geneeskunde: Wetenskap en Kuns" — Prof G P Human
155 "Die opleiding van Chemiese Ingenieurs in Suid-Afrika" — Prof U Grimsehl
156 "Doelwitte vir Musiekopleiding" — Prof S Paxinos
157 "Die stand van die Beeldende Kuns in Suid-Afrika" — Prof N O Roos
158 "Op die spoor van die Onsigbare Lig" — Prof S F Prinsloo
159 "Beroepsoriënteringspedagogiek gereël deur die Fakulteit Opvoedkunde van die Universiteit van Pretoria as deel van die Halfeeufeesviering 12 tot 14 Augustus 1980 — Onder Redaksie van Prof C J Joubert
160 "Die selfbeeld van die Sosiologie en Sosioloë — Prof J S Oosthuizen
161 "Onderwysopleiding — 'n Didaktiese Pedagogiese en Vakdidaktiese beskouing" — Prof W J Louw
162 "Die teenwoordigheid van Christus in die Erediens" — Prof A C Barnard
163 "Die Stand en taak van Geesteswetenskaplike Navorsing in die RSA" — Prof J G Garbers
164 "Die betekenis van die Regsfilosofie vir Regsnavorsing en Regspleging" — Prof J V van der Westhuizen
165 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1978-1979 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die 12 maande eindigende op 15 November 1979
166 "Die verskynsel van Spesialisering by insekte en entomoloë" — Prof E Holm
167 "Fiftieth Anniversary Lectures": University of Pretoria — August — September 1980 — George D Yonge
168 "Kindergeneeskunde in die jaar 2000" — Prof R E Cronje
169 "Praktiese Regsopleiding in die Akademie" — Prof C F Eckard

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

170 "Proceedings of the Symposium on Controversies in Surgery" — Edited by Prof C J Mieny
171 "The Psychic Life of the Child with Specific Learning disabilities" — Prof M C H Sonnekus
172 "B F Nel Herdenkingsrede — Universiteit van Pretoria" 12 Augustus 1981 — Prof E A van Trotzenburg
173 "Statistiek en die statistikus in diens van die gemeenskap" — Prof H S Schoeman
174 "Menslike Anatomie — basiese geneeskundige vak" — Prof I J M van Niekerk
175 "Môre se uitdaging vir die Suid-Afrikaanse Mynboubedryf" — Prof A N Brown
176 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1979/80 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die 12 maande eindigende op 15/11/1980
177 "Leiding aan Magister en Doktorale studente" — Prof W A Landman
178 "Steekproefneming in die Praktyk" — Prof D G Stoker
179 "Bestuur — Wetenskap of Kultuur?" — Dr A Rupert
180 "Uitdagings wat nuwere tendense aan die Universiteitsbiblioteekwese stel" — Die departement Biblioteek- en Inligtingkunde en die Biblioteekdiens van die Universiteit van Pretoria
181 "Liggaamsbeweging en die Mens in Wording" — "Physical movement and the Becoming of Man" — Onder redaksie van/edited by Prof J L Botha en/and Prof P J Smit
182 "Kriminologie 2000" — Prof D G Steyn
183 "A Horse A Horse My Kingdom for a Horse!" — Prof M M S Smuts
184 "Die bydrae van Mondpatologie tot die Geneeskunde" — Prof A J Ligthelm
185 "Lectures on Philosophical Hermeneutics" — Prof Dr Hans-Georg Gadamer
186 "Inhuldigingsrede van Vise-Kanselier en Rektor" — Prof D M Joubert
187 "Uitdagings vir 'n Ginekologie en Obstetrie Departement in die ruimte-eeu" — Prof J V van der Merwe
188 "Die uitdaging van Elektriese Ingenieurswese in Suid-Afrika" — Prof N Wessels
189 "Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1980/81 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1981"
190 "Die belangrikheid van Periodonsie en Mondgeneeskunde in Tandheelkunde" — Prof J A Pretorius
191 "Strategieë vir die implementering van navorsingsbevindinge in die Geesteswetenskappe" — Dr J G Garbers
192 "Gesprekke oor die Wiskunde" — Onder redaksie van Prof P J Zietsman
193 "Gemeenskapsgesondheid: 'n Nuwe Naam en 'n Nuwe Benadering" — Prof A M Coetzee
194 "Vrees dat die Wonderboom sal . . .(val)?" (J C Steyn) — Prof Réna Pretorius
195 "Evaluering van die hedendaagse beroepsoriënteringsteorie en -praktyk" — Prof C J Joubert
196 "Magskonsentrasie: Voor- en Nadele" — Dr A E Rupert
197 "Waarom Chemie?" — Prof A Wiechers
198 "Biblioteek- en Inligtingkunde: Quo Vadis" — Prof J A Boon
199 "B.F, Nel-Gedenklesing" — Prof F Van der Stoep
200 "Die opleiding van navorsers in die Geesteswetenskappe" — Dr J G Garbers
201 " 'n Konteks vir die Argitektuur" — Onder redaksie van Prof D Holm
202 "Wiskunde in diens van die gemeenskap" — Prof J Swart
203 "Die moderne staatkunde in die Republiek van Suid-Afrika" — Prof F L Ackron
204 "Wetmatigheid en Meganiese Ingenieurswese" — Prof P C Haarhoff
205 "Gesoek: Die nuwe Entrepreneur" — Dr R E Rupert
206 "Kernreaksies van 'n ander aard" — Prof L Visser
207 "Lifestyle and disease" — Symposium of the Hans Snyckers Institute
208 "Verpleegkunde in perspektief: Graadopleiding aan die Universiteit van Pretoria" — Prof J G P van Niekerk
209 "Onderwysvernuwing: 'n Onvermybare Opgaaf" — Prof M J Bondesio
210 "Die Siviele Ingenieursdosent in diens van . . ." — Prof A W Rohde
211 "Kontemporêre uitdagings aan Universiteite in die akademiese voorbereiding van openbare Administrateurs" — Prof P S Botes
212 "Historia Augusta. Knolskrywer(s) . . . of knollesers . . . of knolle vir lesers" — Prof J Scholtemeijer
213 "Kennis — Graaf en Swaard" — Prof P A Fourie
214 "Die kreatiewe aanwending van Volksmusiek" — Prof C E Lamprecht

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
NUWE REEKS NR. 215-1985
ISBN 0 86979 402 7
Prys: R5,86

Hierdie publikasie en die publikasies wat hierin vermeld word, is verkrygbaar van:

VAN SCHAIK'S BOEKHANDEL (EDMS) BPK
BURNETTSTRAAT 1096
HATFIELD
0083

Digitised by the University of Pretoria, Library Services

Digitised by the University of Pretoria, Library Services